

Programmabegroting 2019-2022

3.7 Bestuur en organisatie

Waar staat het programma voor?

Lasten in €

27.467.000

Baten in €

3.221.000

Percentage van totale uitgaven

11%

De gemeente Gouda staat met twee benen in de stad, werkt volop samen met bewoners en biedt initiatieven de ruimte. Het is hierbij belangrijk dat iedereen onderdeel is van de stad, in al zijn diversiteit. Daarom wordt actief gewerkt aan het stimuleren van bewonersinitiatieven en (burger-)participatie en is er tegelijkertijd aandacht voor diversiteit, integratie en burgerschap. Naast de samenwerking met de inwoners van de stad, behartigt Gouda haar belangen ook samen met de omliggende regio. Zowel met de gemeenten die direct om Gouda heen liggen als de collega steden Alphen aan den Rijn en Woerden is er op vele vlakken sprake van constructieve samenwerking die al veel resultaat heeft opgeleverd.

Wat wil Gouda bereiken?

Ruimte voor initiatieven De gemeente wil aansluiten bij wat de stad vraagt en bewonersinitiatieven krijgen daarom de ruimte. De Goudse wijkteams worden ondersteund in hun samenbindende rol met extra budget voor groen en leefbaarheid. GoudApot krijgt de kans zich verder te ontwikkelen en zo breed mogelijk initiatieven te honoreren.

Diversiteit, integratie en burgerschap De gemeente Gouda staat voor een stad waarin iedereen zich thuis kan voelen en kan deelnemen aan de samenleving. Zij staat voor een stad waarin inwoners verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en waarin iedereen in vrijheid zichzelf kan zijn. Daar waar de vrijheid wordt bedreigd door discriminatie of intolerantie treedt de gemeente actief op. De gemeente heeft een voorbeeldrol waar het gaat om non-discriminatie. De komende periode zal op basis van een beknopte visie (waarin gebruik wordt gemaakt van wat al bij verschillende partijen is opgehaald), een concreet uitvoeringsprogramma worden gemaakt om vorm te geven aan de activiteiten op het gebied van diversiteit, integratie en burgerschap. Hierbij wordt waar mogelijk samengewerkt met de deelnemers van de conferentie 'Samen Gouda' (november 2017) en wordt voortgebouwd op de oogst van Roze Zaterdag.

Regionale samenwerking Regionale samenwerking is van groot belang voor (de toekomst van) Gouda. Op belangrijke dossiers wordt samengewerkt met diverse gemeenten in de omgeving van Gouda, zowel dichtbij als verder weg, zoals met Alphen aan den Rijn en Woerden. In de regio Midden-Holland werken de gemeente Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Krimpenerwaard, Waddinxveen en Zuidplas samen. Als inhoudelijke basis is een aantal jaren geleden een gezamenlijke strategische agenda opgesteld. Eén van de speerpunten in 2019 van de regio Midden-Holland is om te komen tot een actualisering c.q. herijking van deze agenda. Regionale samenwerking is een belangrijk aspect van de Goudse Toekomstvisie.

Wat zijn de belangrijkste indicatoren?

€ 240

GoudApot volledig benut

171

Stimuleren integratie
statushouders door reductie
van aantal statushouders
met bijstandsuitkering

4

Raadsbrede samenwerking
op 4 onderwerpen

3.7.1 Doelen en prestaties

Per doel wordt aangegeven wat de gemeente daarvoor gaat doen.

Ruimte voor initiatieven

Participatie

Bewoners en belanghebbenden worden in een vroeg stadium betrokken bij nieuwe ontwikkelingen. De participatieladder wordt toegepast en er wordt duidelijk gecommuniceerd over de kaders en regels. De gemeente gaat experimenteren met andere vormen van inspraak dan inloopavonden. De gemeente staat ook open voor challenges in het kader van het Right to Challenge. Binnen de gemeente werken we in een thema overstijgend netwerk samen aan participatie en leren we van elkaar. Hierbij wordt gezocht naar kansen om fysieke en sociale projecten met elkaar te verbinden, de betrokkenheid van bewoners te vergroten en de sociale samenhang in een wijk te stimuleren.

Goudse wijkteams

De Goudse wijkteams ontvangen jaarlijks € 3.000 als werkbudget voor communicatie en kleine uitgaven. Om activiteiten van wijkteams die bijdragen aan de maatschappelijke opgaven op het gebied van veiligheid, leefbaarheid, energietransitie en groen mogelijk te maken, zijn er extra middelen beschikbaar voor 2019 en 2020. Voor € 20.000 kunnen de wijkteams gezamenlijke voorstellen indienen. Na 2 jaar wordt deze werkwijze geëvalueerd.

Doorontwikkeling GoudApot

De gemeente bekijkt in goed overleg met GoudApot hoe het concept het komende jaar verder kan worden ontwikkeld. GoudApot bereikt een brede groep van oude en nieuwe initiatiefnemers. Het budget van € 240.000 wordt jaarlijks nagenoeg volledig besteed aan zeer diverse activiteiten. Het bestuur van GoudApot zoekt naar een goede manier om ruimte te geven aan zowel terugkerende activiteiten als aan nieuwe initiatieven.

Diversiteit, integratie en burgerschap

Beknopte visie en gezamenlijk uitvoeringsprogramma

Diverse organisaties en personen binnen Gouda houden zich bezig met het bevorderen van integratie, omgaan met diversiteit en stimuleren van burgerschap. Mede op basis van gesprekken die met deze partijen zijn gevoerd wordt een beknopte visie opgesteld die dient als kapstok om gezamenlijk tot een uitvoeringsprogramma te komen met concrete acties. Hierbij zullen onderstaande onderwerpen worden betrokken:

Ondertekenen van het Charter Diversiteit

De gemeente ondertekent het Charter Diversiteit en stimuleert diversiteit en inclusie op de werkvloer en in het uitgaansleven. Hierover gaat zij in gesprek met werkgevers, uitzendbureaus en horecabedrijven. In gemeentelijk beleid komt meer aandacht voor emancipatie en voor (etnische) minderheden, LHBTI's, mensen met een beperking - inclusief de fysieke en sociale toegankelijkheid zoals verwoord in het VN-verdrag - en andere kwetsbare groepen in de samenleving.

Ondertekenen van de intentieverklaring Lokaal emancipatiebeleid 2019-2022

In oktober 2018 ondertekende de gemeente ook de intentieverklaring lokaal emancipatiebeleid. Met de ondertekening sluit Gouda aan bij het netwerk van de Regenboogsteden. Samen met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en kennisinstituut Movisie zal de gemeente de sociale veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van LHBTI's op lokaal niveau bevorderen.

Integraal werken aan samen-leven in Goudse buurten met een grote diversiteit

De samenstelling van de bevolking maakt soms dat sociale samenhang niet vanzelfsprekend is. Samen met onder meer bewoners, vrijwilligersorganisaties en professionals gaat de gemeente in de buurt werken aan een integrale aanpak om bewoners met elkaar in contact te brengen. Dit vraagt om een gezamenlijke inspanning. Deze aanpak vormt een onderdeel van het nog op te stellen uitvoeringsprogramma Integratie.

Actieplan tegen discriminatie

Het Actieplan tegen discriminatie van december 2016 wordt gecontinueerd. Deze acties zijn gericht op tegengaan van jeugdwerkloosheid, bevorderen van de dialoog en verbeteren van de mogelijkheid tot het doen van discriminatiemeldingen.

Gemeentelijke rol ten aanzien van inburgering statushouders

Vanaf 2020 hebben alle Nederlandse gemeenten, en dus ook Gouda, zelf de regie in de inburgering van statushouders. Als voorbereiding wordt bekeken hoe dit in Gouda ingevuld kan worden samen met de bestaande inburgeringsscholen en lokale initiatieven voor statushouders. Er wordt aangesloten bij gemeentelijke ontwikkelingen zoals de vernieuwing van de sociale dienst, het Taalhuis en ontwikkelingen binnen het sociaal domein en bij regionale samenwerkingsverbanden.

Burgerschap

De gemeente vindt het belangrijk dat iedere inwoner zich Gouwenaar voelt en bijdraagt aan de samenleving. Kennis van de democratische rechtsstaat, het nadenken over en bespreken van controversiële onderwerpen en het leren discussiëren zijn van grote waarde. Om die reden wordt er gewerkt met maatschappelijke partners aan de verankering van kritische denkvaardigheden en mensenrechten. De gemeente zal dan ook de activiteiten op het gebied van bevordering van burgerschap intensiveren.

Regionale samenwerking

Samenwerking Alphen aan den Rijn, Gouda en Woerden

De gemeenten Alphen aan den Rijn, Gouda en Woerden werken al geruime tijd samen in een netwerkconstructie. Eind 2016 verankerden zij diverse samenwerkingsafspraken in een bestuursakkoord met de provincie Zuid-Holland, onder meer op het terrein van bodemdaling, toerisme en vervoer en een jaar later vonden alle partijen elkaar bij de aanpak van diverse projecten in het kader van Gebiedsgericht werken. In 2018 is de samenwerking verder geïntensiveerd en is een aanvraag ingediend, samen met nog vijf andere overheden, voor een regiodeal rondom bodemdaling. In 2019 zal het accent in elk geval liggen op het invullen van deze regiodeal, onder de voorwaarde dat het Rijk de aanvraag honoreert, en op de uitvoering van de eerder genoemde projecten in het kader van Gebiedsgericht werken. Onder dat laatste valt ook de Cheese Experience en de Cheese Valley.

Uitvoering strategische agenda regio Midden-Holland

Voor 2019 zijn belangrijke projecten en thema's uit de strategische agenda van de regio Midden Holland:

- Het intensiveren van de samenwerking met onderwijsinstellingen en ondernemers (triple helix agenda);
- Het gezamenlijk optrekken bij het bepalen van de woonopgave en het gasloos maken van woningen;
- Het realiseren van de afspraken uit het regionale verkeers- en vervoersplan (waaronder de versnelling van de A20 en invulling geven aan de getekende intentieverklaring A12 Gouda - De Meern) waarbij méér dan voorheen de samenhang tussen verschillende vervoersvormen (auto, OV en fiets) wordt gezocht (multimodaliteit);
- Het uitvoeren van het programma sociaal domein, waarin onder andere wordt ingezet op de transformatie in het sociaal domein, de verbinding tussen het onderwijsdomein en jeugdzorg, de voorbereiding op de overdracht van de centrumfunctie rondom maatschappelijke zorg en beschermd wonen en de aansluiting tussen doelgroepenvervoer en regulier vervoer;
- Gezamenlijke inzet op het thema klimaatadaptatie en energietransitie.

Toekomstvisie Gouda 2030

College en raad hebben besloten om een toekomstvisie voor Gouda op te laten stellen met 2030 als horizon. Dit traject wordt vóór de zomer van 2019 afgerond. De positie van Gouda in de regio maakt daarvan een belangrijk onderdeel uit. Afhankelijk van de uitkomst hiervan wordt het vervolgtraject bepaald.

G40

De gemeente Gouda maakt onderdeel uit van het Grotestedennetwerk (voorheen de G32). Speerpunten binnen de G40 zijn onder meer de aanpak van de financiële problematiek in het sociaal domein, de voorbereidingen in relatie tot de Omgevingswet en de positionering van steden en regio's.

4. Raadsbrede samenwerking

De volgende onderwerpen worden in 2019 raadsbreed opgepakt:

- Energietransitie (bestaande bouw);
- Klimaatadaptatie (water en groen);
- Omgevingswet en omgevingsvisie;
- Gouda 750 jaar.

Samen met de raad wordt gewerkt aan raadsbreed werken in de stad Gouda volgens de door de raad vastgestelde startnotitie met de doelen en uitgangspunten. De intentie van Raadsbreed werken is om meer betrokkenheid en draagvlak voor het democratisch proces en de besluitvorming te creëren en als college en raad samen met de stad op te trekken.

De onderwerpen die betrekking hebben op de gemeentelijke organisatie zijn ondergebracht in de paragraaf bedrijfsvoering.

3.7.2 Wettelijk voorgeschreven indicatoren

Taakveld	Indicator	Meeteenheid	Periode	Gouda	Nederland	Streefwaarde
	Wettelijke indicatoren op basis van eigen bronnen					
0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2018	n.v.t.		
0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2017	5,72		
0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2018	€ 560		
0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2018	3%		
0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	2018	7%		

3.7.3 Wat gaat het kosten?

3.7.3.1 Overzicht exploitatie

Programma 7 Bestuur en organisatie

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Lasten	27.467	27.518	26.563	26.417
Baten	-3.221	-3.123	-2.632	-2.632
Saldo van lasten en baten	24.246	24.395	23.931	23.785
Toevoegingen aan reserves (lasten)	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves (baten)	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0
Resultaat	24.246	24.395	23.931	23.785

3.7.3.2 Toelichting op de exploitatie

De 2e begrotingswijziging 2018 heeft geleid tot de volgende mutaties (+ = nadeel, - = voordeel):

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Tweede ijkmoment 2018				
0.4 Overhead	936	694	338	167
Coalitieakkoord				
0.4 Overhead	40	250	250	250
Totaal	976	944	588	417

3.7.3.3 Taakvelden

De volgende taakvelden maken deel uit van dit programma. Per taakveld is het saldo van lasten en baten weergegeven.

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
0.1 Bestuur	3.400	3.400	3.400	3.400
0.2 Burgerzaken	1.100	1.126	1.122	1.116
0.4 Overhead	19.745	19.861	19.409	19.263
Totaal	24.245	24.387	23.931	23.779

3.7.3.4 Investerings

Investerings op basis van jaar gereed (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Automatisering	450	400	275	275
Verv.koffieautomaten HvdS	25	0	0	0
Vervanging meubilair Huis van de Stad	125	0	0	120
Zonwering HvdS	29	0	0	0
Totaal	629	400	275	395

3.7.4 Verbonden partijen

Verbonden partijen dragen bij aan de te realiseren beleidsdoelstellingen van de gemeente. Meer informatie over de verbonden partijen is te vinden in de paragraaf verbonden partijen.

Regio Midden-Holland (RMH)

In de regio Midden-Holland werken de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Krimpenerwaard, Waddinxveen en Zuidplas samen. Daar ligt een formele GR (gemeenschappelijke regeling) aan ten grondslag, maar in de praktijk krijgt de samenwerking in toenemende mate een netwerk-karakter. Als inhoudelijke basis is een aantal jaren geleden een gezamenlijke strategische agenda opgesteld.

Een van de speerpunten in 2019 van de regio Midden-Holland is om te komen tot een actualisering c.q. herijking van deze agenda. Inhoudelijk is het netwerk binnen de regio Midden-Holland georganiseerd langs vijf tafels, namelijk (1) economie, onderwijs en arbeidsmarkt, (2) ruimte en wonen, (3) verkeer en vervoer, (4) sociaal domein en (5) duurzaamheid.

Ambities die voor 2019 zijn uitgesproken in de regio tijdens een regionale conferentie van alle colleges hebben onder meer betrekking op:

- Het intensiveren van de samenwerking met onderwijsinstellingen en ondernemers (triple helix overleg);
- Het gezamenlijk optrekken bij het bepalen van de woonopgave en het gasloos maken van woningen;
- Het realiseren van de afspraken uit het regionale verkeers- en vervoersplan (waaronder de versnelling van de A20 en invulling geven aan de getekende intentieverklaring A12 Gouda - De Meern) waarbij meer dan voorheen de samenhang tussen verschillende vervoersvormen (auto, OV en fiets) wordt gezocht (multimodaliteit);
- Het uitvoeren van het programma sociaal domein, waarin onder andere wordt ingezet op de transformatie in het sociaal domein, de verbinding tussen het onderwijsdomein en jeugdzorg, de voorbereiding op de overdracht van de centrumfunctie rondom maatschappelijke zorg en beschermd wonen en de aansluiting tussen doelgroepenvervoer en regulier vervoer;
- Gezamenlijke inzet op het thema klimaatadaptatie.

Andere afspraken voor 2019 zijn om de koppeling tussen de (uitvoering van de) strategische agenda en de reguliere planning- en controlcyclus van de deelnemende gemeenten te versterken.

Tot slot zal gevolgd worden of en zo ja, welke effecten de voorgenomen wetwijziging rondom de Wgr heeft voor gemeenschappelijke regelingen in algemene zin en voor Midden-Holland in het bijzonder.

3.7.5 Overhead

3.7.5.1 Inleiding

Het BBV schrijft voor dat in het programmaplan een overzicht van de overhead wordt opgenomen. Doordat de overhead in een apart overzicht verantwoord wordt, ontstaat beter inzicht in de directe kosten die de gemeente maakt voor het leveren van haar producten en het halen van haar doelstellingen. Het idee is dat de begroting transparanter wordt en dat de raad beter kan sturen op de kosten van overhead. Daarnaast kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking met andere gemeenten worden gemaakt.

Het BBV geeft de volgende definitie van overhead die de gemeenten moeten hanteren: 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Deze kosten worden verantwoord op het taakveld Overhead. De kosten van personeel (en goederen en diensten) in het primaire proces worden rechtstreeks doorberekend aan de betreffende taakvelden.

Vanwege administratief technische redenen heeft de gemeente ervoor gekozen de overhead in de programmabegroting 2019-2022 onderdeel uit te laten maken van programma 7 Bestuur en organisatie.

3.7.5.2 Toelichting op de overhead

Voorbeelden van kosten die tot de overhead worden gerekend zijn de salarislasten van leidinggevenden en van medewerkers van de afdeling financiën. Ook de exploitatielasten van het Huis van de Stad maken deel uit van de overhead.

Om de raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, worden de overheadkosten centraal begroot. Voorheen werden deze kosten verdeeld over de programma's en niet apart inzichtelijk gemaakt.

De overheadkosten (inclusief het bedrag dat is toegerekend aan externe kostendragers) bedragen in het jaar 2019 € 19,7 miljoen en zijn daarmee 7,75% van de totale begroting.

Voor het specificeren van de overheadkosten hanteert de gemeente Gouda een indeling in elf onderdelen.

Onderdeel	Toelichting
Directie	Kosten van de 3 directieleden en de bijbehorende management ondersteuning.
Primaire proces	Loonkosten van het personeel die niet direct aan een taakveld kunnen worden toegerekend, zoals alle leidinggevenden in het primaire proces en ondersteuning in het primaire proces (managementassistenten en administratieve medewerkers).
Bestuursondersteuning en Communicatie	Kosten die worden ingezet ten behoeve van de interne en externe communicatie en de bestuursondersteuning.
Concernstaf	Kosten die gemaakt worden ten behoeve van interne controle en advies.
Informatisering en Automatisering	Kosten die gemaakt worden voor het aanschaffen van hardware- en software, licenties, onderhoud, systeem- en netwerk beheer, helpdesk, applicatiebeheer en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Ook vallen hier de telefoonkosten, de kopieerkosten en de kosten van DIV onder. Hiervoor zijn alle automatisering en ICT kosten doorgelopen en indien van toepassing direct toegerekend aan een taakveld. De overgebleven kosten zijn verantwoord onder overhead.

Onderdeel	Toelichting
HRM	Kosten die gemaakt worden voor het personeelsbeheer, zoals de salariskosten van de HRM-medewerkers, de kosten van het personeelssysteem, concern brede opleidingskosten en trainingen, werving en selectie, arbodienst, OR, detachering en kosten organisatieontwikkeling.
Huisvesting	Kapitaallasten en onderhoud die betrekking hebben op het Huis van de Stad, alsmede waterverbruik, energiekosten, schoonmaakkosten, beveiliging en het onderhoud binnen het Huis van de Stad.
Facilitaire zaken	Kosten die betrekking hebben op het callcentrum, catering/ kantine, en portokosten.
Financiën	Kosten voor het voeren van de administratie, de planning- en controlfunctie en adviesfunctie op het gebied van financiën, treasury en fiscale zaken.
Inkoop	Kosten die worden gemaakt t.b.v. inkoop, waaronder ondersteuning aanbestedingen, ontwikkelen contractenbank en contractmanagement en de verzekeringen.
Juridische Zaken	Kosten die betrekking hebben op juridische zaken, zoals juridische advieskosten, proceskosten en schadevergoeding.

In het BBV is voor de grondexploitatie, investeringen en voorzieningen een uitzondering gemaakt voor wat betreft het centraal begroten en verantwoorden van overheadkosten. Deze uitzondering is gemaakt omdat het niet toerekenen van de overhead zou leiden tot een nadelig resultaat. De jaarlijkse last zou dan namelijk ineens ten laste van het begrotingsresultaat moeten worden gebracht in plaats van deze toe te rekenen aan het grondbedrijf, de onderhoudsvoorzieningen en de investeringen. De overhead die door wordt berekend aan deze externe kostendragers bedraagt € 2,261 miljoen.

Toerekening overhead aan heffingen en tarieven

Doordat de overhead sinds de BBV wijziging op een apart overzicht wordt verantwoord en niet worden doorbelast aan de producten in het primaire proces, ontstaat een beter inzicht in de directe kosten die de gemeente maakt voor het leveren van haar producten binnen de programma's. Dit betekent niet dat de overhead buiten beschouwing wordt gelaten bij de berekening van de heffingen en tarieven. Deze wordt namelijk extracomptabel (buiten de boekhouding om) berekend ten behoeve van de tariefstelling en om aan te tonen dat de gemeente met deze heffingen geen winst maakt (voor 2019: 7,75%; was 2018: 5%). De toegerekende overhead aan de heffingen en tarieven maken onderdeel uit van de in dit onderdeel gepresenteerde kosten van overhead.

3.7.5.3 Specificatie overhead

De specificatie van de lasten en baten van overhead leidt tot de volgende overzichten.

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Beheer openbare ruimte	35	6	6	6
Bestuurs- en managementondersteuning	1.248	1.248	1.248	1.248
Centraal juridische afdeling	1.635	1.629	1.622	1.622
Concernstaf	494	494	494	494
Cultuur, vastgoed en ontwikkeling	2.556	2.556	2.555	2.555
Directie algemeen	275	275	275	275
Directie Maatschappelijke Ontwikkeling	745	705	639	639
Directie Ruimtelijke Ontwikkeling	168	168	168	168
Facilitaire Zaken	2.355	2.361	2.606	2.606
Financiën	313	403	403	403
Human resource management	2.482	2.446	2.331	2.331
Informatievoorziening en automatisering	6.102	6.012	5.783	5.644
Inkomen	385	385	385	385
Interne ondersteuning	0	0	0	0
Maatschappelijk beleid	255	255	226	226
Projecten openbare ruimte	33	30	35	35
Regionale dienstverlening sociaal domein	1.053	1.053	300	300
Ruimtelijk beleid en advies	102	101	101	101
Services	1.033	1.020	1.020	1.019
Stadstoezicht	41	41	41	41
Veiligheid en wijken	182	393	393	393
Werk en Participatie	292	292	292	292
Zorg en welzijn	225	225	225	224
Totaal lasten	22.009	22.098	21.148	21.007

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Centraal juridische afdeling	-70	-70	-70	-70
Cultuur, vastgoed en ontwikkeling	-3	-3	-3	-3
Facilitaire Zaken	-484	-453	-703	-703
Informatievoorziening en automatisering	-963	-963	-963	-963
Regionale dienstverlening sociaal domein	-741	-741	0	0
Totaal baten	-2.261	-2.230	-1.739	-1.739

3.7.5.4 Overheadpercentage

De kosten van overhead kunnen worden uitgedrukt in een percentage. Het BBV schrijft voor dat hiervoor een indicator moeten worden opgenomen in de begroting. Deze indicator drukt de totale overheadkosten uit in het percentage van het totaal van de lasten exclusief toevoegingen aan reserves.

Bedragen x 1.000	2019	2020	2021	2022
Totale overheadkosten (programma totaal)	22.009	22.098	21.148	21.007
Toerekening externe kostendragers	-2.261	-2.230	-1.739	-1.739
Totale overheadkosten (excl toerekening)	19.748	19.868	19.409	19.268
Totale lasten (exclusief toevoegingen aan reserves)	254.929	252.849	259.216	260.590
Berekend overheadpercentage	7,75%	7,86%	7,49%	7,39%
Overheadpercentage gebruikt voor toerekening aan heffingen en tarieven	5%	5%	5%	5%